

Bernardo Ashetu, achter de schuilnaam.

[t.g.v. 4 maart 1929]

door Klaas de Groot

In het prachtige verhaal 'Mister X' uit de bundel *Het Mausoleum van de innerlijke vrede* speelt schrijver Hugo Pos een spel met literaire genres en daardoor met de lezer. Die lezer weet niet of hij in een essay is beland over de dichter Bernardo Ashetu of in een verhaal over een vriend van de verteller, die vriend heet Daan (Daniël) Goudzwaard. En met dat raadsel blijft de lezer zitten. Het is zoals Michiel van Kempen opmerkt in zijn bespreking van Pos' bundel, verschenen in *De geest van Waraku*, een verzameling artikelen over Surinaamse literatuur. Hij schrijft daarin: "Wat in het 'fictieve' proza van Hugo Pos Dichtung is en wat Wahrheit, daar kom je niet achter." In het verhaal over Mister X worden diverse werkelijkheden in elkaar geschoven. Eerst staat de dichter van het gedicht 'Mister X', Ashetu, centraal, daarna Goudzwaard. Door het gebruiken van elementen uit het gedicht in het verhaal over Goudzwaard en het vrouwelijk personage 'Wimie' wordt de poëzie van Ashetu als het ware in levende lijve getoond.

Door dit literaire spel gaat de lezer ook twifelen aan de realiteit van de vriend. Maar aan het werkelijke bestaan van de dichter Ashetu hoeft de lezer niet te twifelen. Achter die schuilnaam verborg zich immers Hendrik George (Henk) van Ommeren (Paramaribo 4 maart 1929 – Den Haag 3 augustus 1982) . Pos heeft Ashetu niet gekend, zegt hij aan het begin van zijn verhaal, maar hij heeft de dichter zeer bewonderd. In het essayerende begin vertelt Pos onder andere daarover. Een ander onderwerp in dat deel is het pseudoniem 'Bernardo Ashetu'. Daarover wordt gezegd dat dat beslist geen Afrikaans pseudoniem is. Dat is waar voor 'Bernardo', maar niet voor 'Ashetu'. Dat woord kan Henk van Ommeren heel goed gehoord hebben tijdens één van zijn zeereizen en Afrikaanse havens aandeed, zoals mogelijk Douala in Kameroen. Zo goed als hij ook een andere schuilnaam opdeed in Ghana: Kamanda ofte wel 'Ik ben een

neger'. De naam die, als een strijdkreet, ook op zijn grafsteen staat op begraafplaats Oud Eik en Duinen in Den Haag.

Het woord 'ashetu' komt uit Kameroen. Het gebied van oorsprong, bestaande uit graslanden, ligt aan de grens met Nigeria. De ashetu is een gevlochten of gehaakte hoed of muts gemaakt van geverfde wol en katoen met dreadlock-achtige uitstulpingen. Zo'n muts was een hoofdbedekking waaraan prestige ontleend werd en hoorde bij de traditionele kledingcultuur. Ze mocht gedragen worden door mannen en een beperkte groep vrouwen uit de elite. Slaven was het dragen ervan verboden. Het is dus een statussymbool waardoor de woorden van de drager, bijvoorbeeld tijdens een bijeenkomst een meerwaarde krijgen, aan kracht en macht winnen. Misschien ligt hier de oorzaak van het feit dat de dichter Henk van Ommeren het woord als pseudoniem ging gebruiken. Door die naam zouden zijn gedichten misschien wel de zeggingskracht krijgen die ze niet kregen van de vader van de dichter. Die had immers geen enkele eerbied voor de 'versjesmakerij' van zijn zoon. Terwijl juist het schrijven van poëzie voor de zoon van levensbelang was. Wie de gedichten van Bernardo Ashetu kent, weet dat die magische wending voor de dichter niet vreemd geweest moet zijn. Tegelijkertijd kan die 'ashetu' voor de dichter een zeer werkelijke verwijzing zijn geweest naar iets dat hij kende uit zijn eigen land en culturele geschiedenis. Hij moet geweten hebben van het bestaan van de 'sprekende' hoofddoek: de anisha of angisa. Dat is de naam van een Surinaamse hoofdbedekking, door vrouwen gedragen. In zijn artikel in Bzzlletin 255 (april 1988) over de poëzie van Bernardo Ashetu legt Van Kempen uit dat die hoofddoeken in de slaventijd geheime informatie konden doorgeven. De wijze van vouwen bepaalde de inhoud van de boodschap, dus gold ook hier: meer kennis is meer macht. En de dichter schreef tenslotte zijn poëzie die de lezer moest uitvouwen. Dat is niet altijd even makkelijk, omdat de dichter tegelijkertijd veel van zijn gedichten in portefeuille hield. Dus wel zodoende de boodschap geheim hield, een bericht voor de juiste verstaander.

Mr. X

Terecht gekomen
de boedel van mister X,
eindelijk.

Er zaten twee kleine krokodillen
in en een merkwaardige vlees-
etende plant.

Mister X zelf arriveerde precies
op tijd. Afspraak is afspraak,
zei hij, met een nogal sombere
glimlach. Twee weken nu al
logeert hij bij me thuis en ik
ben blij dat er niets meer ont-
breekt. Hij is overigens wel ge-
bruind na z'n tropische reis.

Pas gisteren kwam z'n vrouw. Ik
weet niet waar vandaan. Lief is
ze voor hem. Ze speelt steeds met
haar mooie hand door z'n rode haar.

Hij is wat vermoeid en wat ver-
ward, zegt ze. Ik vind dit ook
en glimlach beminlijk.

Anisha

Anisha

de zakdoek

De donkerblauwe zakdoek

je gebruikte hem

als blinddoek

de blinddoek

Anisha

om mij

te vervoeren.

Je weet nog Anisha

die donkere zakdoek!

Beide gedichten staan in de Asetu bundels *Yanacuna*, Amsterdam 1962, *De Bezige Bij*, Antilliaanse Cahiers jaargang V nummer 2/3, en in *Dat ik je liefheb*, Haarlem 2011, In de Knipscheer.

Bron: *Caraïbisch Uitzicht*, 4 maart 2022